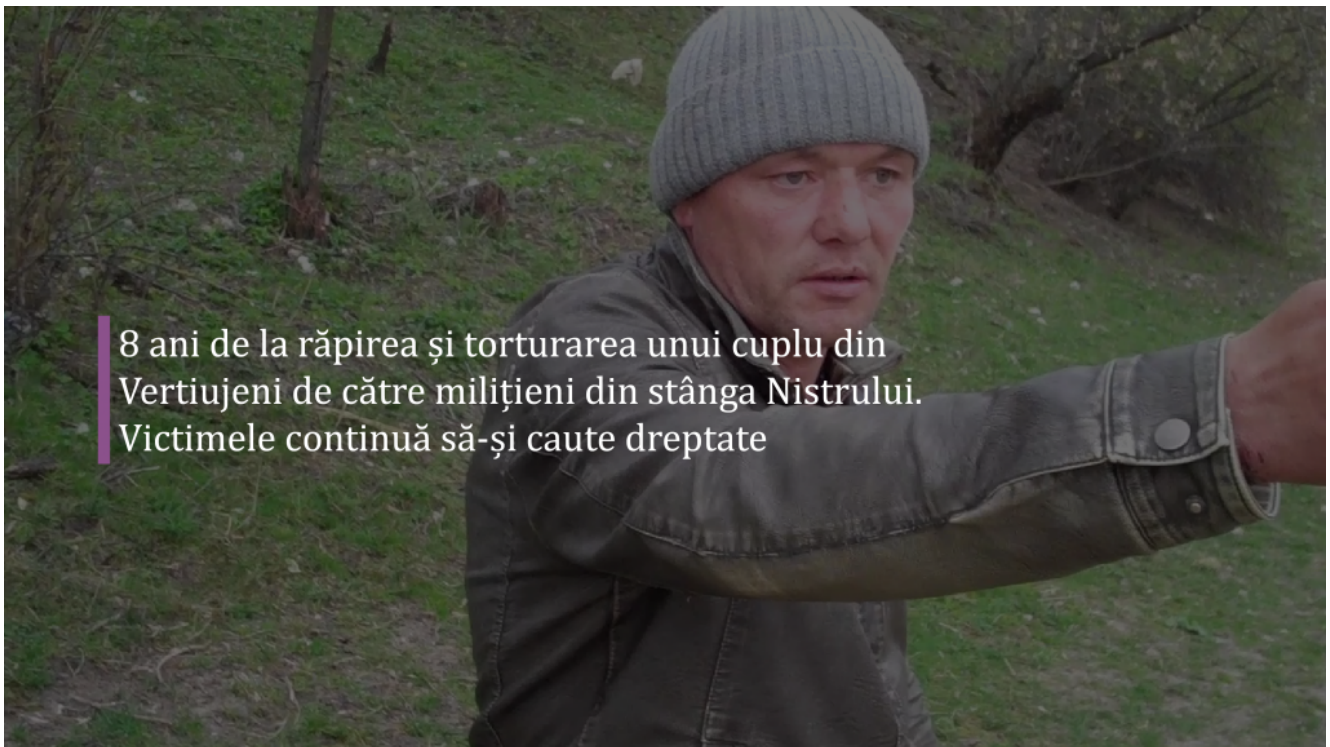


8 ani de la răpirea și torturarea unui cuplu din Vertiujeni de către milițieni din stânga Nistrului. Victimele continuă să-și caute dreptate



8 ani de la răpirea și torturarea unui cuplu din Vertiujeni de către milițieni din stânga Nistrului. Victimele continuă să-și caute dreptate

În noaptea de 8 spre 9 aprilie 2015, angajați ai „miliției” din stânga Nistrului au răpit din propria locuință un cuplu din s. Vertiujeni, r. Florești (malul drept al Nistrului). Aceștia au fost târați noaptea, pe drumul pietruit din sat și au fost transportați cu o luntre în stânga Nistrului la „comisariatul de miliție din or. Camenca”. Acolo victimele au fost bătute cu bestialitate, plasate în izolatorul local de detenție preventivă și învinuite de un presupus furt a doi iepuri.

Maltratările au durat 3 zile. La data de 12 aprilie 2015, datorită intervenției autorităților constituționale, cei doi locuitori ai r. Florești au fost eliberați din detenția ilegală. Expertiza medico-legală, efectuată după eliberarea victimelor a stabilit numeroase traumatisme fizice pe corpurile acestora. În același timp, au fost constatate consecințe psiho-emoționale, ca urmare a presiunilor la care au fost supuse victimele în timpul detenției.

După aproape 5 ani, în ianuarie 2020, autoritățile Republicii Moldova, au reușit să-l rețină pe Andrei Samonii, un fost colaborator al „miliției locale”, cetățean al Republicii Moldova, implicat în abuzurile comise în privința cuplului din s. Vertiujeni, în timp ce acesta încerca să-și perfecteze actele la Agenția Servicii Publice.

La 5 august 2020, prin sentința Judecătoriei Soroca (sediul Central), acesta a fost condamnat la 15 ani privațiune de libertate pentru infracțiunile de violare de domiciliu, răpire și acte de tortură. Instanța de judecată a admis integral acțiunea civilă și a dispus încasarea în beneficiul celor două victime a sumei de 20 000 euro cu titlu de prejudiciu moral.

Cu regret, calvarul victimelor a continuat. La data de 01 septembrie 2020, Asociația Promo-LEX a fost sesizată de rudele lui Mamontov Constantin (una dintre cele 2 părți vătămate) cu privire la reținerea acestuia la 31 august 2020, la unul dintre posturile de control vamal din regiunea transnistreană. Constantin a fost eliberat după 13 zile de detenție ilegală. Aparent, reținerea și privarea repetată a acestuia de libertate a fost aplicată de către reprezentanții structurilor de facto cu titlu de răzbunare pentru condamnarea la 5 august 2020 a fostului lor coleg.

La 11 octombrie 2022, Curtea de Apel Bălți a decis reducerea pedepsei de la 15 la 6 ani privațiune de libertate, iar Andrei Samonii a fost condamnat doar pentru comiterea infracțiunii de răpire. Suplimentar, instanța de apel a decis achitarea

condamnatului pentru actele de tortură pe motiv că, „fiind colaborator al așa-numitului comisariat de miliție, care nu este recunoscut de autoritățile legale ale RM, nu poate fi subiect al infracțiunii de tortură.”

Referitor la acuzațiile referitoare la comiterea infracțiunii de violare de domiciliu, instanța l-a recunoscut vinovat, dar la liberat de răspundere penală ca urmare a expirării termenului de prescripție.

De asemenea, instanța de apel a redus sumele prejudiciului moral de la 20 000 euro, la 20 000 lei.

Nefiind de acord cu constatările și soluția instanței de apel, avocații Promo-LEX a fost depus recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți. În prezent, cauza penală se află pe rolul Curții Supreme de Justiție.

Între timp, aflându-se în detenție, Andrei Samonii a inițiat proceduri judiciare paralele în scopul reducerii termenului de detenție.

La 31 ianuarie 2023, termenul pedepsei a fost redus cu 519 zile, ca urmare a constatării aflării în detenție în condiții inumane în Penitenciarul nr. 11 Bălți și nr. 2 Lipcani. Soluția a fost menținută prin decizia Curții de Apel Bălți din 03 aprilie 2023.

La 21 martie 2023, fiind aplicate prevederile Legii cu privire la amnistie, termenul pedepsei a fost redus cu o treime și anume cu 2 ani

Chiar dacă cauza acestuia se află pe rolul Curții Supreme de Justiție, chiar dacă victimele infracțiunilor nu au fost despăgubite, Andrei Samonii a fost eliberat din detenție. Acesta a fost privat de libertate aproximativ 3 ani și 3 luni.

Eliberarea din detenție înainte de termen a unei persoane condamnate pentru răpire, învinuită de aplicarea torturii, în

cumul cu neachitarea despăgubirilor dispuse de instanțele de judecată cu titlu de prejudiciu mora în beneficiul părților vătămate, nu reprezintă o măsură echitabilă, conform principiilor drepturilor omului.

Asociația Promo-LEX îndeamnă repetat autoritățile constituționale să depună eforturi și diligență maximă pentru a-și executa obligațiile pozitive asumate de a atrage la răspundere persoanele care comit ilegalități indiferent de locul comiterii acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

Adrian Glijin a fost eliberat de regimul de la Tiraspol după 913 zile de detenție ilegală



ADRIAN GLIJIN

#ARĂTAȚI-L VIU

#SHOW HIM ALIVE

#ПОКАЖИТЕ ЕГО ЖИВЫМ

Astăzi, 7 aprilie 2023, după aproape doi ani și jumătate, Adrian Glijin a fost eliberat din detenție.

Reamintim că la data 7 octombrie 2020, în jurul orei 13.00, Adrian, alături de alți 3 cetățeni, a fost răpit de persoane necunoscute și mascate, de pe un câmp din apropierea localității Cuzmin, raionul Camenca (stânga Nistrului). După zeci de solicitări și demersuri în adresa administrației de facto, la o distanță de 2 luni de la răpire, rudele au fost informate că Adrian e acuzat de „trădare de patrie” și se află în detenție într-un izolator din Tiraspol. Între timp, familia lui Adrian a fost supusă mai multor abuzuri. Reprezentanții structurilor locale de securitate au organizat percheziții la domiciliile mamei și ale soției, au confiscat bunuri personale ale acestora și au vandalizat mijlocul de transport al familiei Glijin.

Într-un briefing de presă din 7 decembrie 2020, Pavel Voicu, Ministru de Interne în perioada 14.11.2019 – 06.08.2021, a confirmat că răpirile organizate de structurile de forță din regiunea transnistreană s-au produs ca o război pentru condamnarea unui fost milițian din stânga Nistrului, implicat

în răpirea și torturarea unui cuplu din raionul Florești, în aprilie 2015.

Pe parcursul unui an, rudelor le-a fost refuzat dreptul la întrevvedere, dar și informații despre starea medicală a lui Adrian. Abia la [16.12.2021](#), după mai multe eforturi ale familiei și ale Asociației Promo-LEX, care a inițiat campania [„Arătați-l viu”](#), mama sa, Vera Glijin, a putut să aibă o întrevvedere de aproximativ 60 minute în *Izolatorul de detenție preventivă nr. 3 din orașul Tiraspol*. Întrevvederea nu a fost una confidențială și nu a fost posibilă obținerea informațiilor complete și veridice despre starea de sănătate și învinuirile concrete care i-au fost înaintate.

Ca urmare a expedierii de către avocații Asociației Promo-LEX a unei plângeri în adresa Curții Europene a Drepturilor Omului, în ianuarie 2022, Înalta Curte a decis examinarea prioritara a cauzei și aplicarea în premieră a măsurilor provizorii în unul dintre „cauzele transnistrene”.

Pe data de 6 mai 2022, Adrian a fost [„condamnat”](#) de așa-numita „judecătorie supremă” din regiunea transnistreană la 13 ani și 6 luni de detenție pentru pretinsa „trădare de patrie”, pedeapsa fiind ulterior redusă la 13 ani.

Ca urmare a abuzurilor repetate comise de către reprezentanții regimului de la Tiraspol, situația lui Adrian Glijin este una reprezentativă pentru așa-numitul sistem judiciar local din regiunea transnistrean: răpire, acuzații penale inventate și motivate politic, detenție ilegală în condiții inumane, restricționarea absolută a accesului la materialele cauzei, inclusiv la „sentința de condamnare”, imposibilitatea examinării medicale de către un medic independent și refuzuri repetate la referitor la întrevvedere confidențială cu rudele. Mai mult, perioada de detenție de 19 luni în care s-a aflat Adrian în „arest preventiv” (07.10.2020-06.05.2022), a fost contrară inclusiv legislației locale, care stabilește o perioada maximă a „arestului preventiv” de 18 luni.

Pe parcursul detenției sale, Asociația Promo-LEX a acordat asistență juridică familiei și a insistat în permanență pe asigurarea garanțiilor procesuale fundamentale, a accesului la un medic independent, dar și eliberarea din detenția ilegală.

Asociația Promo-LEX participă la consultarea publică a proiectului de Regulament CEC privind procedura de validare și atribuire a mandatelor de primar și consilier



Asociația Promo-LEX a consultat proiectul de Regulament

privind procedura de validare și atribuire a mandatelor de primar și consilier și a transmis Comisiei Electorale Centrale constatările și recomandările sale. Printre cele mai importante aspecte scoase în evidență de experții Promo-LEX se regăsesc:

- **Stabilirea unor criterii mai clare care urmează a fi luate în considerare pentru confirmarea sau infirmarea legalității alegerilor de către consiliile electorale de circumscripție** (spre exemplu: examinarea tuturor hotărârilor asupra contestațiilor, constatrilor organelor de drept și ale instanțelor de judecată, precum și cele ale misiunilor de observare a alegerilor). Dat fiind faptul că, atribuția de confirmare și validare a mandatelor este una nouă pentru consiliile electorale, Promo-LEX consideră absolut necesară reglementarea detaliată a acestor criterii, pentru a evalua dacă neregulile constatate au putut influența rezultatele alegerilor sau atribuirea mandatelor, dar și pentru aplicarea uniformă de către toate CECE-urile a prevederilor legale;
- **Specificarea termenului în care CEC va publica rezultatele definitive ale alegerilor primarilor și consilierilor pe pagina sa web oficială;**
- **Identificarea și reglementarea tuturor cazurilor de desfășurare a turului doi cu un singur candidat**, inclusiv atunci când unuia dintre candidați îi este anulată înregistrarea înainte de turul II de scrutin. Astfel de situații au avut loc de mai multe ori în Republica Moldova, iar lipsa unei reglementări explicite a generat situații de conflict în societate;
- **Descrierea procedurii de încetare a mandatului de primar cu același grad de detaliere ca în cazul consilierilor**, în baza acelorași temeieri legale (incompatibilitatea funcției, emiterea adoptarea actului administrativ fără soluționarea conflictului de interese real, nedepunerea a declarației de avere și interese personale).

- **Reglementarea dreptului de a contesta deciziile ce constată întrunirea condițiilor pentru încetarea mandatului de primar**, mai ales a celor formulate în baza temeiurilor legale de nedepunere a declarației de avere și interese personale și de imposibilitate de a exercita funcția pentru o perioadă mai mare de 5 luni consecutive.
- **Examinarea necesității de organizare a alegerilor locale noi după epuizarea căilor ordinare de atac;**
- **Analiza oportunității înlocuirii CEC cu CECE de nivelul II în calitate de organ care va prelua prin succesiune drepturile de modificare a hotărârilor de validare a mandatelor aleșilor locali și de confirmare a candidaților supleanți.** În contextul permanentizării consiliilor electorale de nivelul II, Promo-LEX consideră că exercitarea acestei atribuții poate fi preluată de consiliile electorale, inclusiv pentru a reduce volumul de muncă a CEC.


Amintim că Asociația Promo-LEX participă la consultarea proiectelor de Regulamente elaborate de Comisia Electorală Centrală în conformitate cu prevederile noului Cod Electoral intrat în vigoare la 1 ianuarie curent.

Anterior, Promo-LEX și-a prezentat Opiniile la Regulamentele privind [listele electorale și Registrul de Stat al Alegătorilor](#), precum și la cel privind [finanțarea partidelor politice](#).

Opinia integrală a Asociației Promo-LEX la proiectul Regulamentului CEC privind procedura de validare și atribuire a mandatelor de primar și consilier poate fi găsită [aici](#).

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 30-31 martie 2023

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!



- Ședința s-a remarcat prin:
 - modificarea considerabilă a ordinii de zi, prin 4 suplimente;
 - prelungirea stării de urgență pentru a 7-a oară consecutiv;
 - schimbarea sistemului electronic de vot al Legislativului.

www.promolex.md

Ședința plenară din 30-31 martie 2023

Modificarea considerabilă a ordinii de zi, prin 4 suplimente; prelungirea stării de urgență pentru a 7-a oară consecutiv și schimbarea sistemului electronic de vot, cu efecte asupra modului de înregistrare a rezultatelor votării, sunt principalele aspecte prin care s-a remarcat ședința plenară din 30-31 martie curent.

Ordinea de zi a ședinței a fost modificată în proporție de **545%**, raportat la numărul subiectelor incluse inițial. În opinia Promo-LEX, aceasta influențează nefavorabil transparența și previzibilitatea procesului legislativ. Toate propunerile acceptate de modificare a ordinii de zi au fost înaintate de deputații PAS. Iar cele 8 propuneri înaintate de opoziție (BCS), inclusiv de audiere în plen a prim-ministrului

Dorin Recean, nu au întrunit numărul necesar de voturi.

După aproape 2 ore de dezbateri, majoritatea parlamentară a prelungit pentru a 7-a oară consecutiv starea de urgență, declarată la 24.02.2023 în contextul invaziei militare a Federației Ruse împotriva Ucrainei. Promo-LEX amintește că în privința ultimelor 2 hotărâri ale Parlamentului de prelungire a stării de urgență a fost solicitată verificarea controlului de constituționalitate, însă examinarea a fost sistată de Curtea Constituțională din cauza înregistrării parității de voturi. Astfel, hotărârile respective sunt prezumate a fi constituționale.

La ședința din 31.03.2023 Parlamentul a pus în aplicare un nou sistem electronic de vot. Promo-LEX observă că rezultatul votului este publicat pe pagina web a legislativului într-un format neprietenos publicului larg (ex. [Votul din 30.03.2023](#) vs [Votul din 31.03.2023](#)) și care nu permite analiza și prelucrarea optimă a datelor. Promo-LEX reiterează recomandarea sa privind necesitatea și importanța accesului la date deschise despre activitatea Parlamentului care să fie disponibile în mod liber, fără restricții sau mecanisme de control pentru utilizare și prelucrare.

După o îmbunătățire esențială a transparenței decizionale în cadrul [precedentei ședințe](#) (din 16-17 martie), Promo-LEX remarcă un nou regres. Astfel, în ședința curentă transparența decizională a fost afectată în proporție de 45% sau în cazul a 13 proiecte votate în cadrul ședinței. Și de această dată au fost publicate toate rapoartele sau corapoartele comisiilor permanente. În schimb, transparența decizională a fost afectată în cazul a 12 proiecte prin faptul că nu au fost solicitate, acordate sau publicate actele aferente proiectelor, inclusiv avizul Guvernului (2); expertiza anticorupție (1), avizul Direcției General Juridice (2) și analiza impactului de reglementare (4). Iar în cazul a 3 proiecte de legi nu a fost respectat termenul legal, de cel puțin 10 zile lucrătoare, pentru prezentarea recomandărilor

părților interesate.

În cazul a 2 din cele 13 proiecte ale căror transparență decizională a fost afectată s-a solicitat examinarea în mod prioritar, acestea fiind înregistrate de Guvern și de un grup de deputați PAS. În cazul proiectului înaintat de deputați ai majorității parlamentare nu este clar temeiul legal, dar și motivul acordării regimului de prioritate.

Promo-LEX mai observă că în cazul a 3 proiecte de lege a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 30 de zile după primirea proiectului.

Ședința plenară a durat circa 14 ore și 40 min, cu 3 pauze de 17 ore și 10 min. Proiectul de lege examinat și votat în cel mai lung termen, 359 zile calendaristice, aparține unui grup de deputați PAS și se referă la unele modificări la Codul Muncii și la legea privind asigurarea egalității de șanse între bărbați și femei. Iar 2 proiecte ale Guvernului vizând Curtea Supremă de Justiție (CSJ) și evaluarea externă a judecătorilor CSJ au fost examinate și votate în cel mai scurt termen, de 23 de zile.

Din totalul de 29 de proiecte aprobate în ședință, doar 2 au fost votate în spirit de consens de către majoritatea parlamentară (PAS) și opoziție (BCS). Deputații fracțiunii PPȘ tradițional au boicotat ședința.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Alla Ceapai, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 060228002; alla.ceapai@promolex.md

[Podcast] PUNCT pe URĂ. Femeile și drepturile lor între percepții și realitate

#BunDeAscultat #PromoLEXpodcast

În Moldova de astăzi, dacă o femeie merge la muncă, are drept de vot și poate să se căsătorească cu cine vrea pare să fie suficient pentru a considera că drepturile acesteia sunt respectate pe deplin.

În realitate însă problema violenței în bază de gen rămâne o problemă pentru societatea moldovenească, iar subiecte legate de educație sexuală, hărțuire, avort sau violența obstetrică și ginecologică sunt etichetate ca subiecte considerate sensibile sau chiar tabu, despre care se discută puțin sau nu se discută.

Unele dintre ele, cum este educația sexuală, rămân de ani de zile un subiect de manipulare religioasă și politică. Așa se face că deseori, discuțiile despre abilitățile profesionale ale femeilor și rolul lor în viața socială și politică se mută pe terenul moralității și tradiției.

Doina Cazacu, Doctoră în Drept, Conferențiară Universitară în cadrul Universității de Stat din Moldova explică, într-un episod nou al podcast-ului #PUNCTpeURĂ, de ce este importantă schimbarea de atitudine față de rolurile de gen, care sunt

acțiunile necesare pentru reducerea inegalităților salariale, dar și pentru creșterea nivelului de implicare a femeilor în viața socială și politică.

Poți asculta acest episod și în #googlepodcasts, #spotify și #anchorpodcasts.

Podcast-ul „PUNCT pe URĂ.” este produs de Asociația Promo-LEX cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova).

Asociația Promo-LEX participă la consultarea proiectelor de regulamente ale Comisiei Electorale Centrale privind Registrul de stat al alegătorilor (RSA) și privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale



Asociația Promo-LEX a transmis Comisiei Electorale Centrale [observațiile și recomandările](#) asupra proiectelor de regulamente privind întocmirea, administrarea, difuzarea și actualizarea listelor electorale și privind Registrul de stat al alegătorilor (RSA).

Promo-LEX atrage atenția că Regulamentul privind listele electorale urmează să reflecte inclusiv și rolul președintelui Consiliului Electoral de Circumscripție în administrarea listelor electorale (așa cum prevede Codul Electoral); modul în care va fi asigurată securitatea listelor electorale în cazul desfășurării alegerilor timp de două zile, procedura de întocmire a listelor electorale peste hotare etc.

Alte aspecte discutate în contextul aceluiași proiect de regulament țin de necesitatea stabilirii unor termene fixe de când și până când se eliberează certificatele pentru drept de vot, dar și clarificarea modului în care urmează a fi realizată votarea cu urna mobilă, și, respectiv, cum aceste procese influențează calitatea și administrarea listelor electorale.

Promo-LEX mai atrage atenția asupra neclarităților din

proiectul de Regulament cu privire la includerea militarilor din unitățile militare și a alegătorilor din sanatorii/spitale în listele de bază, și nu în cele suplimentare, așa cum prevede Codul Electoral. Totodată, a fost remarcată necesitatea de a indica pentru fiecare alegător motivul includerii acestuia în lista electorală suplimentară, fapt care ar putea contribui la responsabilizarea funcționarilor electorali, dar și a alegătorilor.

La fel, Promo-LEX consideră că semnarea declarației pe propria răspundere de abținere de la votarea multiplă nu trebuie să se refere doar la studenți, ci și la alte categorii, ca de exemplu alegătorii care sunt fără domiciliu/reședință. Promo-LEX mai atrage atenția că proiectul regulamentului nu specifică clar unde vor vota alegătorii fără reședință/domiciliu, care sunt o categorie destul de numeroasă, de circa 260.000 la număr.

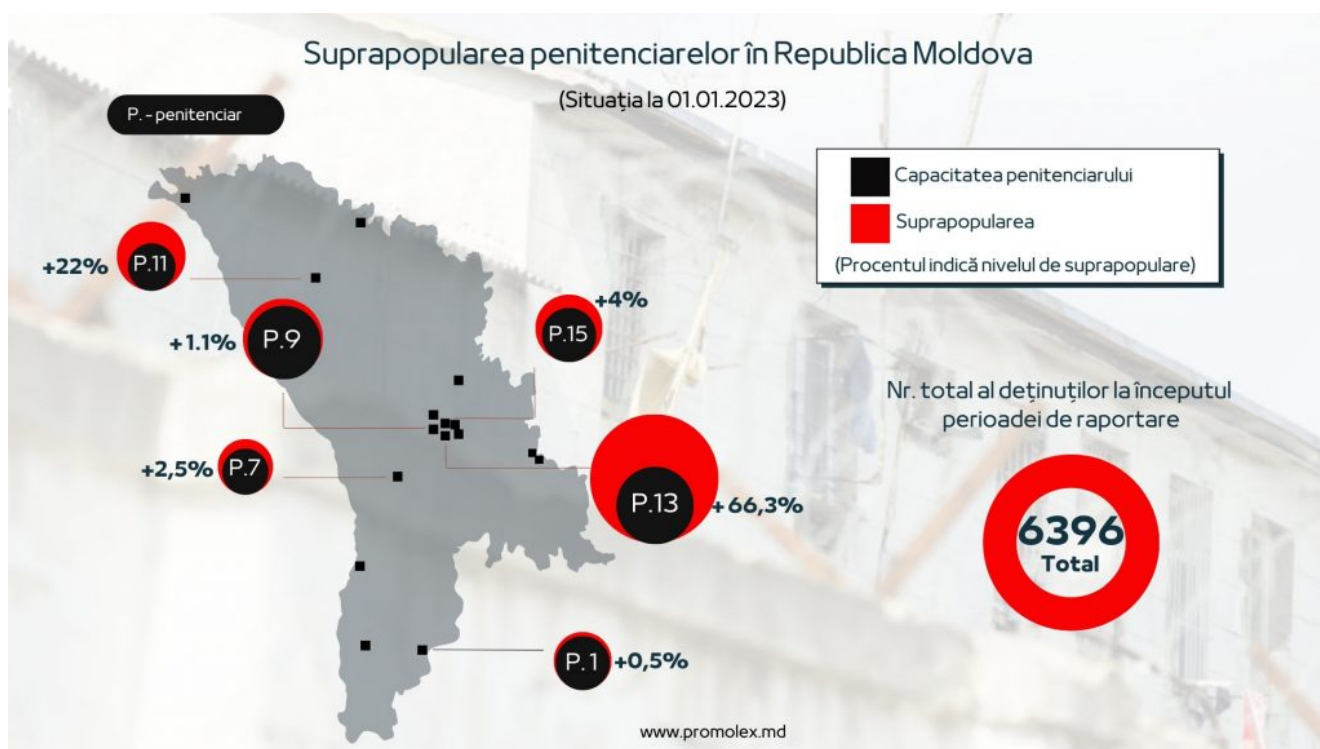
Cu referință la proiectul Regulamentului privind Registrul de stat al alegătorilor (RSA), Promo-LEX recomandă completarea acestuia cu prevederi care ar obliga CEC să publice lunar pe pagina web informația cu privire la numărul total al alegătorilor înscriși în Registru, fapt care ar consolida transparența.

Asociația mai recomandă, între altele, specificarea tuturor actelor de identitate care urmează a fi incluse în RSA, inclusiv a celor cu termen de valabilitate expirat, ori Codul Electoral prevede posibilitatea de a vota, în afara țării, cu pașaportul expirat.

Observațiile și recomandările Promo-LEX au fost prezentate și în cadrul consultărilor publice organizate de Comisia Electorală Centrală, la 24 martie. Evenimentul poate fi urmărit [aici](#).

Textul integral al Opiniei Promo-LEX cu privire la aceste două proiecte de Regulamente poate fi găsit [aici](#).

Infografic. Suprapopularea penitenciarelor în Republica Moldova



Capacitatea de detenție este depășită în mai multe penitenciare din Republica Moldova, conform datelor publicate de Administrația Națională a Penitenciarelor pe instituții, pentru anul 2022.

Astfel, în 6 penitenciare din 17, populația penitenciară depășește plafonul de detenție, iar rata de încarcerare în Republica Moldova este cu peste 25% mai mare decât media europeană.

Ca și în anii precedenți, cel mai afectat de fenomenul supraaglomerării este Penitenciarul Nr.13 din Chișinău. Aici, plafonul de detenție este de 570 persoane. În realitate însă,

sunt deținute 948 de persoane. Astfel, se înregistrează o suprapopulare de 378 persoane.

Fenomenul de supraaglomerare accentuează mai multe probleme grave din sistemului penitenciar din Republica Moldova, printre acestea se numără și condițiile precare de detenție.

Asociația Promo-LEX constată că, în pofida numeroaselor recomandări formulate de mai multe organizații internaționale, dar și a eforturilor de a îmbunătăți condițiile de detenție în penitenciarele din Republica Moldova, suprapopularea acestora rămâne a fi o problemă actuală, care necesită soluții imediate.

Măsurile pentru soluționarea problemei reducerii supraaglomerării și îmbunătățirii condițiilor de detenție urmează a fi centrate pe 3 direcții:

- modificări legislative cu privire la reducerea populației penitenciare;
- îmbunătățirea condițiilor de detenție;
- facilitarea aplicării sancțiunilor non private de liberate.

Raport Promo-LEX: Obiectivele stabilite pentru asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea

transnistreană nu au fost atinse



Asociația Promo-LEX a prezentat constatările cu privire la implementarea Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2018 – 2022 (PNADO III), perioada de evaluare: 2021 – 2022. Acesta este al treilea document de politici publice care are drept scop realizarea și promovarea drepturilor omului în Republica Moldova, fiind precedat de două documente similare pentru perioadele 2004–2008 și 2011–2014. Prezentul Raport de Evaluare se axează pe domeniul de intervenție nr.16 PNADO: Respectarea drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului.

În procesul de implementare a PNADO III urmau să fie lichidate neajunsurile constatate în primele două documente. Astfel, în comparație cu primul și al doilea document, PNADO III este mai complex și structurat, conține obiective mai specifice și indicatori de realizare. Un element inovativ, care urma să eficientizeze procesul de coordonare și de evaluare a progresului PNADO III și să lichideze una dintre cele mai

importante curențe, a fost crearea unui mecanism național eficient de monitorizare a implementării politicilor statului și a recomandărilor internaționale.

Procesul de monitorizare a implementării PNADO III, desfășurat de către Promo-LEX în perioada 2021–2022, a scos în evidență probleme și neajunsuri constatate și în procesele anterioare de evaluare:

Carențe privind procesul de evaluare și raportare a activităților planificate în PNADO III desfășurat de autorități:

- *Lipsa unui mecanism de evaluare și monitorizare intermediară a PNADO III.*
- *Planificarea necorespunzătoare a activităților PNADO III la nivel de instituții implementatoare.*
- *Raportarea activităților planificate fără a ține cont de indicatorii setați în PNADO III.*
- *Lipsa unor instituții responsabile primare de realizarea subacțiunilor planificate.*

Nivelul scăzut de realizare a activităților planificate în domeniul de intervenție nr. 16 al PNADO III.

Având în vedere că PNADO III a expirat, iar rezultatele scontate în domeniul nr. 16 al PNADO, în mare parte, nu au fost atinse, prima și cea mai evidentă problemă este lipsa unui proces de evaluare intermediară a PNADO. Este una dintre cele mai vechi probleme, care se menține și astăzi, și care transformă în continuare procesul de monitorizare efectuat de CNDO într-un proces ineficient și formal. Acest proces de evaluare intermediară ar urma să identifice la nivelul autorităților implementatoare: acțiunile nerealizate, parțial realizate sau tardive, precum și obstacolele care au determinat acest lucru și dacă acestea puteau fi, eventual, depășite. O astfel de evaluare ar oferi informații importante pentru identificarea problemelor și pentru întreprinderea

măsurilor de remediere a acestora, astfel încât PNADO să fie posibil de implementat cu succes. Potrivit informației recepționate de la autoritățile implementatoare, anual se elaborează rapoarte de progres privind implementarea PNADO, însă fără a efectua o evaluare internă profundă, care s-ar reflecta într-o analiză privind progresul înregistrat, cauzele care au determinat apariția unor devieri, precum și identificarea unor soluții sau măsuri corective pentru perioada care urmează.

Autorii Raportului notează că, problemele și fenomenele de încălcare a drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova rămân sistemice și, în marea lor majoritate, nu se limitează în timp, fiind create numeroase obstacole pentru sesizarea, examinarea eficientă sau rezolvarea lor.

Constatările organizației internaționale Freedom House arată starea în dinamică a respectării drepturilor omului din regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Conform clasificării raportului Freedom in the World, regiunea transnistreană este plasată în lista „teritoriilor disputate” și este considerată „Neliberă” (Not Free). Analiza în dinamică a indicelui pentru respectarea libertăților și drepturilor omului reflectă o situație în degradare constantă. Scorul general al democrației, de 18 puncte, este cel mai scăzut din ultimii 5 ani.

În pofida agravării situației din regiunea transnistreană a Republicii Moldova, analiza domeniului nr. 16 de intervenție relevă puține progrese în raport cu impactul scontat.

Pentru perioada raportată: 2021–2022, constatăm unele progrese și eforturi mai semnificative comparativ cu anii precedenți ale instituțiilor responsabile în ceea ce ține de sensibilizarea organizațiilor internaționale relevante și a misiunilor diplomatice acreditate în Republica Moldova cu privire la cazurile de încălcare a drepturilor omului în

localitățile din stânga Nistrului. Cu toate acestea, analiza gradului de implementare a PNADO III în domeniul de intervenție nr. 16 în această perioadă evidențiază în continuare menținerea unei rate înalte de neexecutare a activităților planificate, iar activitățile scadente nu au mai fost realizate sau incluse în planul anual al instituțiilor implementatoare.

Având în vedere rolul pozitiv al statului de a asigura respectarea drepturilor omului pe întreg teritoriul țării, inclusiv în regiunea transnistreană, Asociația Promo-LEX a formulat mai multe recomandări către instituțiile responsabile de realizarea PNADO III, care au drept scop depășirea curențelor existente în implementarea politicilor cu privire la respectarea drepturilor omului și atingerea obiectivelor generale al documentului nominalizat.

Raportul a fost elaborat în cadrul Proiectelor „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova” și „Promovarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană”, implementate de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar oferit de National Endowment for Democracy (NED) și Fundația Soros Moldova .

Raportul Implementarea Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2018 – 2022, poate fi accesat [aici](#).

Pentru mai multe informații, contactați:

Nicoleta Hriplivii, Avocată, Asociația Promo-LEX

GSM: 069279133;

E-mail: nicoleta.hriplivii@promolex.md

Constataările Promo-LEX în domeniul respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană regăsite în Raportul de țară al Departamentului de Stat al SUA pentru anul 2022



Tortura, tratamentele inumane sau degradante, condițiile proaste de detenție, cazurile deținuților politici, îngrădirea libertății de exprimare, libertatea presei, impunitatea, sunt câteva dintre aspectele abordate în cadrul Raportului de țară al Departamentului de Stat al SUA cu privire la situația în domeniul Drepturilor Omului pentru anul 2022. Aceste constatări se regăsesc și în [rapoartele de monitorizare ale Asociației Promo-LEX](#) privind regiunea transnistreană.

Respectul pentru integritatea persoanei

Tortura și condiții proaste de detenție: În regiunea transnistreană s-au raportat cazuri de tortură și tratamente inumane sau degradante în centrele de detenție, inclusiv refuzul asistenței medicale și izolare prelungită. Nu există un mecanism pentru a investiga presupusele acte de tortură ale „forțelor de ordine” din regiune. La fel, condițiile de detenție au rămas precare, majoritatea locurilor de detenție nu aveau paturi sau toalete, fapt calificat chiar de

împuternicitul local pentru drepturile omului drept „o lezare a demnității umane”.

Limitarea accesului în locurile private de libertate: ONG-urile de pe ambele maluri ale Nistrului au raportat că administrația de facto le-a refuzat accesul în închisori pentru monitorizări. Solicitățile OSCE de acces la deținuții cu probleme serioase de sănătate au continuat să fie în mare măsură ignorate. Nu au existat rapoarte de monitorizare independentă a centrelor de detenție din regiunea transnistreană.

Arestări arbitrare și deținuții politici: Arestarea și detenția arbitrară sunt probleme semnificative. De exemplu, Adrian Glijin și Stanislav Mînzarari, au fost răpiți încă în octombrie 2020, fiind acuzați de „spionaj”, o măsură considerată de societatea civilă și ONG-urile pentru drepturile omului ca fiind motivate politic. La 6 mai 2022, Glijin a fost condamnat la 13 ani și șase luni de închisoare pentru „trădare de patrie”.

Cea mai recentă piedică în calea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului a fost introducerea sancțiunilor pentru depunerea plângerilor și sesizărilor la instituțiile naționale și internaționale. Suplimentar, persoanele incomode sau cele care promovează și formulează idei ce contrazic propaganda sau mesajele administrației de facto sunt imediat trecute prin procedurile sistemului represiv, lipsit de legitimitate și de garanții elementare.

Inechitatea „procedurilor judiciare”: Avocații din regiunea transnistreană au raportat că administrația de facto a refuzat persoanelor acuzate dreptul la un avocat ales de ei și că procesele au fost adesea ținute în secret, fără anunțarea publică a învinuirilor.

Respectarea libertăților civile

Libertatea de exprimare și cenzura: Administrația de facto a continuat să implementeze „Strategia pentru combaterea extremismului pentru anii 2020-2026”, care oferă instrumente suplimentare pentru a reduce la tăcere disidența și a reprimă în continuare libertatea de exprimare, completând „legea” existentă din 2007 privind combaterea activităților extremismului. Mai multe persoane s-au confruntat cu acuzații în temeiul „legii anti-extremism” pentru că au criticat public administrația de facto în cursul anului.

În acest sens, cel mai elocvent este cazul lui Victor Pleșcanov. Pe 10 iunie 2022, acesta a fost condamnat la arest administrativ de cinci zile pentru huliganism și ulterior condamnat pe 26 septembrie anul? la trei ani și două luni de închisoare pentru „extremism”. Fapta de extremism fiind calificată declarația acestuia că va arbora steagul ucrainean de la balconul apartamentului său. Mai multe ONG-uri au susținut că acuzațiile sunt motivate politic și că „aplicarea legii” l-a penalizat pe Pleșcanov pentru exercitarea libertății de exprimare și condamnarea agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei.

Pentru a evita persecuțiile din partea regimului de la Tiraspol jurnaliștii evită să critice activitatea administrației de facto.

Problema educației în limba maternă: A rămas actuală și problema școlilor cu predare în limba română. Instituțiile școlare au continuat să facă obiectul unei dispute între Guvernul de la Chișinău și administrația de facto, care a refuzat să coopereze în identificarea clădirilor cu condiții adecvate pentru procesul educațional, cu săli de sport interioare și exterioare și o cantină adecvată. Tiraspolul continuă să ceară listele cu elevii din școlile cu predare în grafie latină, care sunt eligibili pentru serviciul militar.

Alte constatări ale raportului se referă la libertatea de circulație, de întrunire și asociere, libertatea internetului, persoanele intern strămutate, ingerința în viața privată, dar și alte aspecte importante ale drepturilor omului.

Anual, Departamentul de Stat al SUA publică un Raport de țară, în care include cele mai importante constatări cu privire la respectarea drepturilor omului în statele lumii. Acesta este unul dintre puținele documente internaționale de monitorizare, în care sunt reflectate problemele din regiunea transnistreană. Având în vedere frecvența și intensitatea abuzurilor în stânga Nistrului, Asociația Promo-LEX reiterează necesitatea protecției drepturilor omului și contracararea fenomenului de impunitate.

Raportul de țară pentru Moldova pentru anul 2022 poate fi accesat [aici](#).

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 16-17 martie 2023

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!



Gradul de respectare a transparenței decizionale a **crescut semnificativ**. Astfel, transparența decizională a fost afectată în cazul a doar 32% din toate proiectele votate.

Ședința plenară din 16-17 martie 2023

Asociația Promo-LEX apreciază sporirea semnificativă a transparenței decizionale în cadrul ședinței plenare din 16-17 martie. Prin comparație cu ședințele precedente din sesiunea curentă, în care transparența decizională era afectată în proporție de 52% – 60%, în cadrul ultimei ședințe transparența a fost afectată doar în cazul a **32%** din toate proiectele votate, inclusiv în privința unui proiect înregistrat de Guvern pentru care a fost solicitată examinarea în mod prioritar.

În total, au fost votate 25 de proiecte din 30 incluse în ordinea de zi. Niciuna din cele 4 propuneri de modificare a ordinii de zi, înaintate de opoziție (inclusiv solicitarea de audiere a Prim-ministrului Dorin Recean), nu au întrunit numărul necesar de voturi. Remarcăm că 7 proiecte de acte normative aprobate în ședință, au fost votate în spirit de consens de către majoritatea parlamentară și opoziție. Proiectele se refereau, în special, la domeniile cooperare internațională, agricultură, drepturile omului, cultură și sănătate.

Proiectul ordinii de zi, bisăptămânală, a fost publicată pe 14

martie. Promo-LEX apreciază publicarea proiectului la început de săptămână și nu în seara zilei dinaintea ședinței plenare. Totuși, atragem atenția în continuare că, potrivit art. 39 alin. (3) din Regulament, Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi în prima jumătate a săptămânii premergătoare perioadei pentru care se aprobă, iar conform art. 45 alin. (1) și (2), ordinea de zi a ședințelor este supusă spre aprobare Parlamentului în ultima zi din săptămâna de lucru ce precedă perioada pentru care a fost întocmită. Respectiv, considerăm că Biroul permanent și Parlamentul trebuie să respecte integral procedura instituită în Regulamentul Parlamentului.

La începutul ședinței, în ziua de 16 martie, și-au înregistrat prezența 86 deputați, iar la prelungirea acesteia, pe 17 martie, au participat 59 de deputați. Frațiunea Partidului Politic Șor (PPȘ) a boicotat ședința, în ambele zile, iar deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au boicotat-o pe cea prelungită, pe 17 martie, în semn de protest față de adoptarea proiectului privind declararea limbii de stat – limba română.

Înainte de examinarea proiectelor de pe ordinea de zi din 17 martie, Președinta Maia Sandu a ținut un discurs în fața deputaților, de circa 40 min. Promo-LEX evidențiază că mesajul Președintei nu a fost inclus pe ordinea de zi a ședinței, conform art. 42 din Regulamentul Parlamentului. Totuși, potrivit art. 105 alin. (4) din Regulament, șeful statului i se dă cuvânt în orice moment, la solicitare, dacă Parlamentul nu decide altfel.

Timpul de desfășurare a ședinței din 16-17 martie a fost de circa 7 ore 55 min, cu 3 pauze de 19 ore 10 min. Cea mai lungă dezbateră, de circa 37 min, a fost pe marginea proiectului de lege privind securitatea cibernetică, propus de Guvern, proiect ce a fost examinat și votat în 2 lecturi în cel mai scurt termen – 6 zile. Proiectul de lege nr. 379 din 10.07.2022 a fost examinat și votat în cel mai lung termen –

161 zile calendaristice.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Alla Ceapai, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 060228002; alla.ceapai@promolex.md